

До видання увійшли чудові твори для дітей українського композитора Віктора Косенка з різних альбомів. Основу його становлять п'єси з альбому «24 дитячі п'єси». Дві п'єси («Старовинний танець» і «Марш» Ре мажор) узяті зі збірки «4 дитячі п'єси», а наприкінці подано «Гавот» сі мінор з альбому «11 етюдів у формі старовинних танців».

Мета посібника — наблизити виконання п'єс композитора до більш раннього дитячого віку. Тому автор перекладення свідомо змінив тональність окремих п'єс, щоб усунути деякі проблеми, пов'язані з великою кількістю знаків. Проте якщо комусь не сподобається така редакція творів В.С. Косенка, нехай звертається до оригіналу.

Вибір п'єс — довільний. Порядок розташування творів — по зростаючій складності, що дасть можливість педагогу вибрати відповідний репертуар учням різних класів. Важливість ансамблевого музикування для учнів незаперечна. Дружнє спілкування з партнером, обмін думками, колективна праця мобілізують творчу волю, збагачують фантазію піаністів, підказуючи цікаві рішення, котрі не спадають самому.

Збірка «Сторінками альбомів Віктора Косенка» в чотири руки призначена учням молодших та середніх класів дитячої музичної школи, дитячої школи мистецтв, школи педагогічної практики при коледжах, училищах та інших музичних закладах.

Людмила Жульєва

Віктор Степанович Косенко

*(11 листопада 1896 — 3 жовтня 1938)
Український композитор, піаніст, педагог*

В.С. Косенко народився в Петербурзі 1896 р. у родині військових. Загальну освіту здобув у Варшавській гімназії та Кадетському корпусі. Паралельно брав уроки музики. Перша світова війна прискорила від'їзд сім'ї з Варшави — Косенко стає студентом Петроградської консерваторії.

У 1918 році він закінчив консерваторію з класу композиції та фортепіано. Потім викладав у музичному технікумі в Житомирі. Був феноменальним піаністом. Неодноразово виступав із сольними програмами, виконуючи твори Ліста, Шопена, Скрябіна, Рахманінова, Шумана. У 1929 році Косенка запрошують до Києва викладати в Музично-драматичному інституті ім. М. Лисенка. Там вів клас фортепіано і камерного ансамблю. Через важку хворобу помер у 1938 р., проживши лише 42 роки. Похований на Байковому кладовищі в Києві. Іменем Косенка названо одну з музичних шкіл Києва (№3) і музичне училище в Житомирі.

Розуміючи завдання, що стоять перед дитячою музичною освітою, українські композитори почали писати твори для дітей. Першими з них були В. Барвінський, Н. Вілінський, Ф. Надененко, Б. Яновський, С. Шевченко. Багато зробила й група найвизначніших українських музикантів — професори Музично-драматичного інституту ім. М. Лисенка: Р. Беклемішев, В. Золотарьов, Л. Ревуцький, В. Косенко. Ідею свого дитячого циклу В. Косенко сформулював так: «Я старанно вивчив музичну літературу для дітей, яка була створена раніше. Багато хороших п'єс для дітей написали композитори Шуман, Чайковський та інші видатні музиканти. Викладаючи чимало років з класу фортепіано, я хотів створити такий збірник художніх п'єс, які готували б юних піаністів з технічного боку й давали б їм навички гри на фортепіано послідовно у всіх тональностях».

До цього видання увійшли деякі п'єси Віктора Косенка з циклу «24 дитячі п'єси», дві п'єси з циклу «4 дитячі п'єси» та «Гавот» сі мінор зі збірки «11 етюдів у формі старовинних танців». Для перекладення було обрано ті п'єси композитора, які добре звучать у перекладенні, мають відповідну фактуру та не втратили сучасного звучання.

1. **Старовинний танець.** Входить до циклу «4 дитячі п'єси». Написаний у стилі класичного менуету. У творах цього циклу відчувається захоплення композитора формами і жанрами старовинної музики. Крайні розділи акордової фактури «Старовинного танцю» мають піднесений граціозний характер на стакато, зі спадаючими донизу інтонаціями поклону на легато. Перша частина складається із трьох ре-

чень (а+в+в), кожне з яких закінчується класичним кадансом. Перше речення закінчується кадансом на домінанті, а друге й третє — на тоніці. Середина контрастує з крайніми частинами більшою співучістю. Кожна фраза починається з затакту.

2. **Петрушка.** П'єса характеризує веселого клоуна-жартівника, персонажа ярмарок, ляльку-рукавичку, характерну для багатьох народів: Петрушка — прямиї нащадок неаполітанського Пульчинелли, французького Полішинеля, англійського Панча, німецького Гансвурста. Його характеризують ритмічно загострені вигледи рухи. Тональність До мажор. Початкове остинато на «до» змінюється квінтовым остинато у репрізі на форте, розширюючи діапазон звучання.

3. **Полька.** Високе сріблясте звучання п'єси нагадує звучання музичної скриньки. Незважаючи на свою мініатюрність, п'єса написана у складній тричастинній формі. Тональність оригіналу до-дієз мінор змінена у перекладенні в 4 руки на тональність мі мінор.

4. **На узліссі.** Характер п'єси дуже яскравий, квітучий. Форма подібна до рондо. Тема рефрену (перші чотири такти) повторюється тричі. Головна тональність позначена як Ре мажор, але у першому же епізоді (5-7 такти) вона має вже фа-дієз мінор. Другий епізод написано у гармонічному Ре мажорі, який закінчується домінантою. Кожне проведення рефрену закінчується на фа-дієзі. Та завершальним акордом є фа-дієз мінор. Така собі гра світла й тіні.

5. **Вальс.** Лірична вальсовість поєднана з інтонаційною характерністю українського побутового романсу. В мелодії «Вальсу» в інтонаційному строї, що типовий для народного стилю, м'яко чергуються звороти гармонічного і натурального мінору. Мирно коливальні, ритмічно варійовані мелодичні фрази на фоні тонічного органного пункту відтіняються барвистими переливами мажоро-мінору.

6. **Танцювальна.** Тут яскраво втілено енергійні танцювальні емоції. Тональність Сі-бемоль мажор. Моторна п'єса на остинатому фоні тонічного акорду з захопленням шостого ступеня. У мелодії присутні характерні народні прийоми — гостро синкоповані акордові «стрибки». Тональність середньої частини — Соль мажор. Форма — мініатюрна складна тричастинна. Фортепіанна фактура близька до віртуозних п'єс токатного типу. Кистьовий рух (достатньо складний прийом при сольному виконанні цієї п'єси) у перекладенні змінено на чергування рук, що надає достатньої швидкості та легкості.

7. **Українська народна пісня.** Усе своє життя В.С. Косенко глибоко вивчав народні пісні, а в пору професійної зрілості працював над великою серією обробок та гармонізацій народних мелодій. Одна з них — «Заслужський хліб добрий» (із «Золотих ключів» Д. Ревуцького) — ввійшла до збірки оброблених композитором українських пісень для голосу і фортепіано. Вона стала основою для створення дитячої п'єси «Українська народна пісня». Сумна мелодія п'єси оповідає про гіркий хліб кріпосного бідняка. Задумливий заспів (унісон через дві октави) у фригійському ладу ніби відкриває завісу в далеке минуле. Закінчується п'єса таким же інструментальним відіграшем. Сама мелодія звучить у середньому (вокальному) регістрі, в мереживі підголосків і голосів у контрапункті — в манері народного співу. «Порожні» квінти в басу підсилюють трагічний настрій, не тільки нагадуючи звучання народного інструмента, а й вводять у сферу народного інструментарію.

8. **Токатина.** Токата (італ. *toccata* від *toccare* — чіпати, торкатися) — інструментальна п'єса швидкого, чіткого руху рівними короткими тривалостями. Характерна риса цієї токати полягає в тому, що технічні фігури постійно проводяться у п'єсі то в лівій, то в правій руці. П'єса для сольного виконання вважається найскладнішою у кистьовій грі з однотипною технікою ламаних інтервалів у партії правої руки.

9. **Гумореска.** Ця надскладна віртуозна мініатюра побудована на контрастних співставленнях коротких фраз з гострим ритмом і довгими пальцьовими пасажами, які рівномірно чергуються. Тож над ними потрібно ретельно попрацювати. У середній частині можливі два варіанти виконання: всі шістнадцяті грати правою рукою або останню шістнадцятю в кожній групі з чотирьох шістнадцятих підхоплювати лівою рукою.

10. **Марш. Ре мажор.** Входить до циклу «4 дитячі п'єси». Піднесений тонус маршу обумовлений чітким барабанним ритмом, фанфарними інтонаціями. Автором перекладення доповнено один з розділів пасажами, які нагадують флейту-піколо, що використовується зазвичай у духовому оркестрі.

11. **Гавот.** У циклі «11 етюдів у формі старовинних танців» В. Косенко не просто відтворює старовинні танці, а й охоплює широке коло образного змісту. У композиції та стилістиці «Етюдів» відчутні ґрунтовні знання композитора в галузі старовинного мистецтва. В. Косенко, як ніколи раніше у своїй фортепіанній музиці, насичує твір національною образністю і стильовими особливостями української музики. Гавот — старовинний французький танець — перетворюється у В. Косенка на ліричну танцювальну пісню, популярну у ХІХ столітті в Україні. Сама мелодія наближається до схвильованої розповіді. Початок твору звучить трохи жалібно, але рухливо, то яскраво спалахуючи, то спадаючи до низу. Середня частина має веселіший характер, наближений до веснянок.

1. Старовинний танець

Tempo di minuetto
(Темп менуету)

В. Косенко
Перекладення Л. Жульєвої

The musical score is arranged in three systems. The first system is for the piano, with a first part (Primo) and a second part (Secondo). The second system is for the violin, with first (I) and second (II) parts. The third system is for the viola, with first (I) and second (II) parts. The music is in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It begins with a repeat sign and a first ending bracket. The tempo is marked 'Tempo di minuetto (Темп менуету)' and the dynamics are marked 'p' (piano). The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and dynamic markings.

I

II

p

1

I

cresc.

mf

II

p

cresc.

mf

I

II

p

2

I

cresc. *mf*

II

p *cresc.* *mf*

I

p *mf*

II

p *mf*

I

p

II

p

Кінець

8va-----

I

II

pp

(8va)

I

II

pp

8vb-----

I

II

pp

Повторити спочатку до слів "Кінець"

Повторити спочатку до слів "Кінець"

Зміст

1. Старовинний танець. <i>В. Косенко. Перекладення Л. Жульєвої</i>	6
2. Петрушка. <i>В. Косенко. Перекладення Л. Жульєвої</i>	10
3. Полька. <i>В. Косенко. Перекладення Л. Жульєвої</i>	14
4. На узліссі. <i>В. Косенко. Перекладення Л. Жульєвої</i>	17
5. Вальс. <i>В. Косенко. Перекладення Л. Жульєвої</i>	19
6. Танцювальна. <i>В. Косенко. Перекладення Л. Жульєвої</i>	22
7. Українська народна пісня. <i>В. Косенко. Перекладення Л. Жульєвої</i>	27
8. Токатина. <i>В. Косенко. Перекладення Л. Жульєвої</i>	29
9. Гумореска. <i>В. Косенко. Перекладення Л. Жульєвої</i>	39
10. Марш. <i>В. Косенко. Перекладення Л. Жульєвої</i>	44
11. Гавот. <i>В. Косенко. Перекладення Л. Жульєвої</i>	49